

ΠΑΝΙΚΟΥ ΠΑΙΟΝΙΔΗ

ΠΡΩΙΝΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Αφορμή μια φωτογραφία στην οποία θα βρισκόμασταν και οι δυο. Η Ελλη κι εγώ. Τριγύρω μου δεν υπήρχε τέτοια φωτογραφία. Πολλοί φίλοι, φίλοι με την Ελλη, φίλοι μαζί μου, και οι δυο όμως πουθενά μαζί. Έπρεπε να ψάξω. Παλιά αλμπόμ, σκόρπιες φωτογραφίες στιβαγμένες σε νάυλον σακούλες, μια διαδικασία που με παρέσυρε σ' ένα κυκεώνα. Έτσι άξαφνα αντίκρισα κόσμους παλιούς, ξεχασμένους, φίλους παλιούς, ξεχασμένους, και τους εαυτούς μας όλο πόζα ανάμεσα τους. Είδα συγγραφείς που τα ονόματα τους έγιναν ξακουστά να χαμογελούν στα Συμπόσια της Σόφιας, της Μόσχας, της Αθήνας και άλλα, είδα τα γιγαντιαία κτίρια της Νέας Υόρκης, και τα καφέ του Παρισιού, κι ακόμη φωτογραφίες των παιδιών μας όταν ήταν με κοντά παντελονάκια, είδα το Σάαμπ 99 αστραφτερό να ταξιδεύει...

Και τι δεν είδα σ' εκείνες τις δεκάδες ξεχασμένες φωτογραφίες. Μόνο να είχα την δυνατότητα να μεγεθύνω την κάθε μια, να κάνω απόλυτα ευδιάκριτα τα πρόσωπα, το τοπίο, την ατμόσφαιρα, να ζωντανέψω την εκεί παρουσία μου και ν' ανασύρω τις ιστορίες που αφηγόταν η κάθε μια.

Να, εδώ λόγου χάρη, βρισκόμαστε στην παραλία της Βάρνας με τον Βιτάλη Κόροτιτς, διευθυντή μεγάλου σοβιετικού περιοδικού. Είχε διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο στην περίοδο της Περεστρόικα του Γκορμπατσώφ, γίναμε φίλοι και τον προσκαλέσαμε στην Κύπρο όταν οργανώσαμε στη Βάσα την συνάντηση της Διεθνούς Οργάνωσης Καλλιτεχνών (ΠΑΝΤ), όπου γνωρίστηκε και με τον Πρόεδρο Βασιλείου.

Σε μια άλλη φωτογραφία ο Άγγλος σκηνοθέτης, ποιητής και θεατρικός συγγραφέας Τόνυ Χάρρισον να ατενίζει το πέλαγος από τις κερκίδες του θεάτρου του Κουρίου, όπου είχαμε πάει.

Εδώ ένα μοναδικό ενθύμιο, σε φωτογραφία έχω τον Παύλο Λιασίδη με τον Γιάννη Ρίτσο. Πώς καταγράφεται το μεγαλείο των δυο ποιητών.. Θυμάμαι τον Παύλο να μου έχει εκμυστηρευθεί πως ποτέ δεν διάβασε Ρίτσο. «Δεν θέλω να επηρεαστώ», μου ψέλλισε.

Σε κάποια άλλη φόντο είναι ο Καθηδρικός Ναός της Κολωνίας, κι εδώ ποζάρουμε με τους φίλους Καθηγητές Νίκη και Χάνς Αϊντενάιερ. Κι αυτή εδώ, είναι καταπληκτική. Στο φόντο γράφει «Γιούννοστ» και μπροστά ο Μπορίς Πολεβόι, ο Αντρέι Βοζνεσένσκι, ο Αντρέι Ντεμέντιεφ και εγώ. Ο Πολεβόι, διασημος συγγραφέας, αρχισυντάκτης τότε του περιοδικού «Γιούννοστ», του περιοδικού με τη μεγαλύτερη κυκλοφορία στη Σοβιετική Ένωση, ο Βοζνεσένσκι στην κορυφή της ποίησης της χώρας του, ο Ντεμέντιεφ με τα προσόντα ενός μεγάλου ποιητή. Πολύ αργότερα, το 1992, συνάντησα στη Νέα Υόρκη τον Ντεμέντιεφ, όταν αγωνιζόταν να σώσει το περιοδικό.

Εδώ στον ανθόσπαρτο κήπο της πανσιόν Κάπ Μπρούν, κοντά στην Τουλόν, καθόμαστε για πρόγευμα με τον Λουί Αραγκόν και τον Χαμίντ Φουλαντβίντ. Είναι και η Μελίνα μαζί μας. Ήταν το τελευταίο καλοκαίρι του Λουί. Σε λίγους μήνες θα έφευγε για πάντα. Μας φιλοξενούσε για μια βδομάδα στην πανσιόν όπου περνούσε τις διακοπές του, ανάμεσα σ' ένα πολύχρωμο πλήθος νεαρών ποιητών και θαυμαστών.

Σ' αυτή τη φωτογραφία, ο πολύς Νόρμαν Μαίηλερ με την Ελλη και την Πάττυ Ήβαλντ, γραμματέα του Ακτορς Στούντιο στη Νέα Υόρκη. Και στην άλλη φωτογραφία, δίπλα, ο μεγάλος γλύπτης Μέμος Μακρής με τη συγγραφέα Λίνα Σολομωνίδου στην παραλία της Λεμεσού. Ιδιαίτερα με συγκινεί μια δική μου φωτογραφία με τον Πεύκιο Γεωργιάδη και την Μάργκαρετ που τραβήχτηκε στα γενέθλια μου που είχε οργανώσει η Ελλη χωρίς να το ξέρω.

Πρέπει ολόκληρη αυτή η σειρά των αδέσποτων φωτογραφιών να βρεί τη θέση της σε κάποια ευυπόληπτα άλμπουμ. Το ίδιο, με προέκταση, πρέπει να γίνει και με τις επιστολές που στιβάξαμε σε βαλίτσα και φθείρονται με την πάροδο του χρόνου. Γιατί, κάποτε, και πρέπει να το πω αυτό, οι άνθρωποι επικοινωνούσαν γράφοντας επιστολές. Κι εμείς στείλαμε και πήραμε πολλές επιστολές, από τον Γιάννη Ρίτσο, την Έλλη Παππά, τον Ροζέ και την Τατιάνα Μιλλιέξ, την Ελλη Αλεξίου, την Βικτωρία Θεοδώρου, τον Νικηφόρο Βρεττάκο, τον Μίκη Θεοδωράκη και τόσους άλλους. Πολύτιμες σήμερα επιστολές και από την Κύπρο και την Ελλάδα αλλά και από τα πέρατα του κόσμου. Πέρα από τις επιστολές είναι και τα μικρά λευκώματα όπου συντηρούμε εκατοντάδες αφιερώσεις. Η αρχή της εκστρατείας αυτής έγινε στο πρώτο συμπόσιο συγγραφέων της Σόφιας, στη δεκαετία του 1970. Εκλεκτά πρόσωπα στις αίθουσες των συνεδριάσεων, πολύ εκλεκτοί

ομιλητές, ήταν αδύνατο να συνομιλήσεις με τον καθένα. Έτσι η Ελλη αποφάσισε να πάρει δυό λόγια από τους περισσότερους και κυρίως να γνωστοποιήσει ότι ήταν παρούσα και η πολύπαθη Κύπρος στη σύναξη και προχώρησε με ένα λεύκωμα στο χέρι. Το αποτέλεσμα ήταν θεαματικό. Έτσι η εκστρατεία κάλυψε όλες τις συνάξεις συγγραφέων όπου βρέθηκε.

Αυτό όμως συνεχίστηκε και επεκτάθηκε, κάλυψε ευρύτερους χώρους. Ζωγράφους, μουσικούς, ηθοποιούς και γενικά ανθρώπους της τέχνης και του πνεύματος.

Τώρα όλα αυτά ανήκουν στην ιστορία. Καταγράφουν σκέψεις κυρίως ανθρώπων που έφυγαν. Και το ερώτημα που μπαίνει είναι, πώς μπορούν να αξιοποιηθούν όλες αυτές οι παρουσίες που δένονται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο με την Κύπρο και το ασήκωτο πρόβλημα της;

ΛΕΜΕΣΟΣ 2014